

Τελευταίο αντίο στον συγγραφέα της πολιτικής

Ο **Νίκος Θέμελης**, δημοφιλής συγγραφέας μυθιστορημάτων, που συνέθεσαν μια τοικογραφία του νεότερου Ελληνισμού, και στενός συνεργάτης του πρώην πρωθυπουργού κ.

Κώστα Σημίτη, κηδεύτηκε χθες στο νεκροταφείο του Παπάγου. Εφυγε από τη ζωή σε ηλικία 64 ετών, αφήνοντας πίσω του όχι μόνο ένα σημαντικό έργο που καταγράφεται ήδη

στο σώμα της νεοελληνικής πεζογραφίας, αλλά και ένα σημαντικό κεφάλαιο ήθους και δημιουργίας, εκφραστές πάντα του εκσυγχρονιστικού πνεύματος της κοινωνίας. **Σελ. 16**

ΣΧΟΛΙΟ | ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ

Ο Νίκος Θέμελης

Δεν ήταν τυχαίος άνθρωπος ο Νίκος Θέμελης. Σπάνια συναντά κανείς πολυδιάστατες προσωπικότητες σαν την δική του. Συνδύαζε επιστημονική συγκρότηση, μόρφωση και καλλιτεχνικά ταλέντα, κουλτούρα, πολιτική σκέψη και εξαιρετικό χιούμορ, όλα αυτά με την πραγματική τους έννοια και σε μια εποχή που η Ελλάδα έδειχνε ήδη ότι το τεράστιο έλλειμμα τέτοιων ανθρώπων ήταν και παραμένει το μεγάλο της πρόβλημα. Αν στα προηγούμενα προστεθούν η αγωγή και η ευγένεια, που τον διέκριναν σε όλες τις εκδηλώσεις της καθημερινότητάς του, μπορούμε να μιλάμε για την επιτομή του αστού σε υπερθετικό όμως βαθμό.

Όσοι δεν γνώρισαν τον Νίκο Θέμελη ίσως σκεφθούν ότι αποτελεί υπερβολή η απόδοση σε αυτόν τόσων θετικών ιδιοτήτων. Ωστόσο, στην περίπτωση του αυτή ήταν η αλήθεια και την αποδεικνύει η διαδρομή του. Προερχόταν από αστική οικογένεια, βενιζελικών πεποιθήσεων και προσφυγι-

κών καταβολών. Εκτιμούσε το οικογενειακό του περιβάλλον και θεωρούσε ότι σε αυτό έμαθε να διαλέγεται, να είναι μετριοπαθής και να καλλιεργεί την ανοιχτή σκέψη. Οι σπουδές του στη Νομική του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και στο Πανεπιστήμιο της Κολωνίας βοήθησαν ακόμη περισσότερο προς την ίδια κατεύθυνση. Ιδιαίτερα πολιτικοποιημένο άτομο, ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τα κοινά, πάντα με διακριτικότητα και διεισδυτικότητα, χωρίς ποτέ να παραγνωρίζει τις ανθρώπινες διαστάσεις του κάθε προβλήματος. Δεν επεδίωξε τη δημοσιότητα και δεν θυσίασε ποτέ την ουσία για να επιτύχει τη δημοσιότητα. Η αναγνωρισιμότητα ήλθε με το εξαιρετικό συγγραφικό του έργο που είχε τεράστια επιτυχία. Έτσι τον γνώρισε και τον αναγνώρισε το ευρύ κοινό και όχι από την πολιτική του δραστηριότητα.

Και όμως, ο ρόλος του Νίκου Θέμελη στην ελληνική πολιτική ήταν πολύ σημαντικός. Φανατικός ευρωπαϊστής, θεωρούσε ότι το

παρόν και το μέλλον της Ελλάδας μπορεί να έχει θετική εξέλιξη μόνο στο πλαίσιο της Ευρώπης.

Ταυτόχρονα πίστευε ότι για να είναι αποδεκτή και να λειτουργήσει μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η χώρα έπρεπε να εκσυγχρονιστεί. Εργάστηκε με όλες του τις δυνάμεις στο πλευρό του Κώστα Σημίτη, του οποίου ήταν ο στενότερος συνεργάτης πριν γίνει πρωθυπουργός, στη διάρκεια της πρωθυπουργικής θητείας και μετά από αυτήν, για τον εκσυγχρονισμό και τη συμμετοχή στον πυρήνα της Ευρώπης. Χωρίς να προβάλλει τον εαυτό του, η συμβολή του στην ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωζώνη και της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν πολύ μεγάλη.

Ο Νίκος Θέμελης έφυγε και αφήνει κενό πίσω του και στη λογοτεχνία και στην πολιτική. Αφήνει όμως και ένα παράδειγμα πολιτικής ενόρασης, επιμονής, εντιμότητας, ήθους και γενναιότητας, που τόσο το χρειάζεται στα κοινά η εποχή μας.

Για τον φίλο Νίκο

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΡΟΖΑΚΗ

ΟΙ ΛΈΞΕΙΣ ΈΧΟΥΝ κι αυτές τα όριά τους, που διαγράφονται απ' τη χαμένη σημασία τους, όταν η χρήση και η κατάχρησή τους, τους την έχει στερήσει. Και τώρα που η θλιβερή ανάγκη το έφερε να μιλήσω για τον αγαπημένο φίλο Νίκο, πώς να τους ξαναδώσω, αλήθεια, το αυθεντικό τους νόημα, πώς να μεταδώσω στον αναγνώστη, μέσα από τους στερεότυπους μηχανισμούς της γλώσσας, την πραγματική σχέση τους με τους μαιάνδρους της σκέψης μου; Με τα πολύπλοκα συναισθήματα που μου έχει προκαλέσει αυτή η άδικη φυγή από τη ζωή; Ζητώ, λοιπόν, την κατανόησή σας όχι για τα όσα θα πω, αλλά γι' αυτά που μου είναι αδύνατον να μεταφέρω με τα πεπερασμένα μέσα που διαθέτω, της έκφρασης και της μνήμης.

Γνώρισα τον Νίκο θέμελη σχεδόν από τα πρώτα βήματά του στην Ελλάδα, που συμπίπτουν με την επιστροφή του από το εξωτερικό, αλλά και της πτώσης της δικτατορίας. Μέσα στο εύκρατο κλίμα μιας παρέα φίλων, που συνεργάζονταν στην έκδοση ενός περιοδικού, των «Προσανατολισμών». Και οι ματιές μας συναντήθηκαν από την πρώτη στιγμή, μέσα από μια «αδιαπραγμάτευτη» κοινότητα αντιλήψεων, και ιδιαίτερα μια κοινή πίστη για το μέλλον της Ευρώπης. Ένα μέλλον που εκείνη την εποχή τουλάχιστον συνδεόταν, για εμάς, με μια αταλάντευτη υπερεθνική εξέλιξη, ως τη μόνη λύση επιβίωσης των λαών της στους διεθνείς ανταγωνισμούς, αλλά κι ένα μονόδρομο για την Ελλάδα. Ιδέες που προέκυπταν αβίαστα από τις καθαρές θέσεις του και που εκφέρονταν με πραγματισμό, μετριοπάθεια και πραότητα, θα έλεγα, χωρίς ποτέ ίχνος σχετλιασμού. Επειτα οι μέρες μας χωρίστηκαν. Για να ξαναβρεθούμε, ουσιαστικά, μέσα στη δεκαετία του '90, όταν κι οι δύο αναμειχθήκαμε, εκείνος σε πολύ βαθύτερα και αχατογράφητα νερά, με τις πολιτικές εξελίξεις της περιόδου. Δεν με εξέπληξε, βέβαια, το γεγονός ότι ήμασταν και πάλι στο ίδιο ιδεολογικό στρατόπεδο. Στρατόπεδο που εξυπηρέτησε με τον γνωστό εξοπλισμό του, της μετριοπάθειας, της πλήρους ανιδιοτέλειας, αλλά και της θαυμαστής ικανότητάς του να ισορροπεί πάνω στο τεντωμένο σκοινί της ελληνικής πολιτικής ζωής.

Από την κρίσιμη θέση του στρατηγικού σχεδιασμού στο Μαξίμου, πάντοτε πιστός στον Κωνσταντίνο Σημίτη, έδωσε το αποτελεσματικό «παρών» του σε όλες τις δυσνατές κατευθύνσεις. Στην εσωτερική πολιτική σκηνή έγινε ο ιμάντας μεταφοράς των πρωθυπουργικών αποφάσεων, με την προστιθέμενη αξία, πολλές φορές, της ίδιας της συμμετοχής του σε αυτές τις αποφάσεις, αλλά και με τον κρίσιμο ρόλο να μεταποιεί τις αδρές γραμμές τους σε εκλεπτυσμένους χειρισμούς, μέσα σε ένα κυβερνητικό σχήμα που πάλευε -όπως παλεύει ακόμα και σήμερα- ανάμεσα σε εξαντλημένα πρότυπα και στα νέα οράματα μιας πραγματικά ευρωπαϊκής Ελλάδας. Στη διεθνή πολιτική σκηνή έγινε ο καθημερινός εκπρόσωπος -μαζί με τους πολιτικούς προϊσταμένους του- μιας νέας αντίληψης σχέσεων με φίλους και εχθρούς, που ανέτρεπε κατεστημένες αντιλήψεις για τις προτεραιότητές μας, και έδινε νέα πνοή, σηματοδοτούσε απ' την αρχή διαδικασίες για την προώθηση των εθνικών μας συμφερόντων, πάνω στον καμβά ενός πραγματικού κι όχι πια ψευδεπίγραφου πατριωτισμού. Σε στιγμές, μάλιστα, εξαιρετικά κρίσιμες που συνέπεσαν με τη διεύρυνση της Ευρώπης και τις καιρικές ανατροπές στα βόρεια σύνορά μας.

Ανιδιοτέλεια, λοιπόν, επιδεξιότητα στους χειρισμούς, τη λογική ως το βασικό εφόδιό του, ακαμψία απέναντι στις καθημερινές αντιξοότητες, και μια πρωτοφανή ικανότητα εξισορρόπησης των αντιθέσεων μέσα από την πειθώ. Χωρίς ποτέ, παράλληλα, να εγκαταλείπει τον προσωπικό του κόσμο, έτσι όπως εκφράστηκε από το εντυπωσιακό συγγραφικό έργο του, από την εμπνευσμένη ζωγραφική του, από τη θαυμάσια μαγειρική του, αλλά και από τις ανθρώπινες σχέσεις του με φίλους και οικογένεια, που ποτέ δεν υπέστειλε, παρά τον χειμαζόμενο χρόνο του.

Αγαπητέ Νίκο, θα μάθουμε από σήμερα να ζούμε περισσότερο μόνοι, χωρίς εσένα. Με τις ζωογόνες, όμως, μνήμες σου και το παράδειγμά σου. Κάτι που ελπίζω να δώσει θάρρος σε όλους μας, και στη Μαριάννα, να διατρέξουμε τη μακρά πορεία που μας απομένει στην έρημο.

Νίκος Θέμελης, με όραμα για την Ελλάδα και τη γνώση

Της ΟΛΓΑΣ ΣΕΛΛΑ

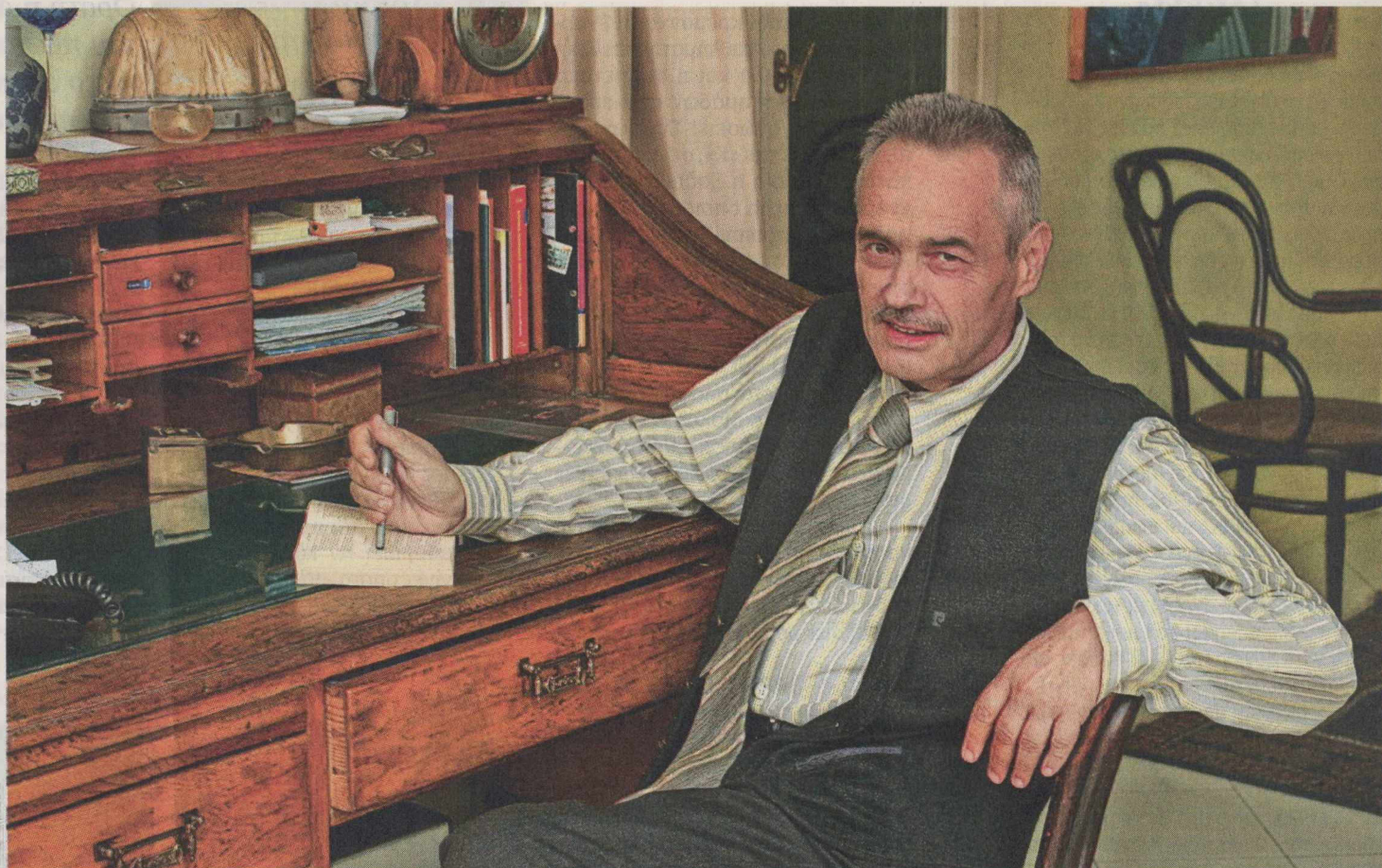
Κυριάρχησαν οι πολιτικοί χθες το απόγευμα στο νεκροταφείο του Παπάγου, αλλά δεν έλειψε και η λογοτεχνική κοινότητα. Και δεν θα μπορούσε να είναι αλλιώς, αφού ο πολιτικός και συγγραφέας Νίκος Θέμελης, αφοσιώθηκε με συνέπεια και πάθος τόσο στην πολιτική όσο και στη λογοτεχνία. Και ήταν αναμφίβολα ο πιο πολιτικός συγγραφέας στη σύγχρονη ελληνική πεζογραφία.

Ο πρώην πρωθυπουργός κ. Κώστας Σημίτης εξεφώνησε χθες τον μοναδικό επικήδειο για τον στενό του συνεργάτη.

Ήταν γιατί το περασμένο Σάββατο, στις 6 το απόγευμα έχασε μια δύσκολη μάχη που έδωσε με γενναιότητα και αξιοπρέπεια επί πολλά χρόνια. Στα 64 χρόνια του ο Νίκος Θέμελης νικήθηκε από τον καρκίνο.

Ενας και μοναδικός ο επικήδειος, χθες στο νεκροταφείο του Παπάγου, από τον πρώην πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη, με τον οποίο ο Νίκος Θέμελης συνέδεσε την πολιτική του διαδρομή, αλλά και το όραμα και τις αξίες του. Όλες υπάρχουν, λιγότερο ή περισσότερο συγκαλυμμένες, στα λόγια των πρώων του, που αναζητούσαν μαζί του την ταυτότητα του Ελληνισμού στα χρόνια της δημιουργίας του νεότερου ελληνικού κράτους και υπέφεραν από τους δικασμούς και τις παθογένειες. Και όλες τις υπερασπιζόταν με μοναδική ευγένεια και ανάλογο πάθος κάθε φορά που με αφορμή ένα καινούργιο του βιβλίο τον συναντούσαμε. Ακόμα κι όταν η ασθένεια είχε αρχίσει να δείχνει το πολύ σκληρό της πρόσωπο.

Οι συνεντεύξεις με τον Νίκο Θέμελη δεν ήταν ποτέ στεγνές και διεκπεραιωτικές. Κι ας έλεγε στην αρχή ότι μόνο για το βιβλίο θα μιλήσει. Ποτέ δεν έμενε σ' αυτό. Και πώς θα μπορούσε άλλωστε; Κάθε φορά η κουβέντα λοξοδρομούσε κι έθιγε όσα πάντα τον αφορούσαν και τον πάθαιζαν. Κυρίως την ανάγκη για διάλογο, ανάμεσα στους πολιτικούς, τις α-

Ο Νίκος Θέμελης σε μία από τις πιο πρόσφατες φωτογραφίες του. Είχε φωτογραφηθεί στο οικείο περιβάλλον του σπιτιού του για την ανάγκη μιας συνέντευξης στην «Καθημερινή», η οποία έμελλε να είναι η τελευταία του.

Τα βιβλία του

Ο Νίκος Θέμελης εμφανίστηκε στην ελληνική λογοτεχνία μόλις το 1998, με το μυθιστόρημα «Η αναζήτηση», το οποίο ήταν η αρχή της τριλογίας του. Με την πρώτη του κιόλας εμφάνιση προκάλεσε αίσθηση. «Η αναζήτηση» σημείωσε υψηλές πωλήσεις, όπως και τα επόμενα βιβλία. Η τριλογία ολοκληρώθηκε με τα βιβλία «Η ανατροπή» (2000) και «Η αναλαμπή» (2003). Το 2005 εκδόθηκε το «Για μια συντροφιά ανάμεσά μας», το 2007 το «Μια ζωή, δυο ζωές» και το 2008 το μυθιστόρημα «Οι αλήθειες των άλλων» (όλα κυκλοφορούν από τις εκδόσεις «Κέδρος»). Το τελευταίο του μυθιστόρημα, «Η συμφωνία των ονείρων», κυκλοφόρησε το φθινόπωρο του 2010 από τις εκδόσεις «Μεταίχμιο».

πόψεις, τους πολίτες: «Αν δεν καθίσουμε να συνηγορούμε χωρίς παρωπίδες, θα τρώμε τα σκαμπίλια το ένα πίσω από το άλλο», έλεγε στην τελευταία του συνέντευξη στην «Κ» (24/10/10). Και άκουγε πάντα κάθε ερώτηση, κάθε απορία, κάθε άποψη. Τη ζύγιζε και τη σκεφτόταν.

Παιδεία και ήθος

Ο Νίκος Θέμελης ήταν ακριβώς όπως τον περιέγραφε χθες, εμφανώς συγκινημένος, ο Κώστας Σημίτης: «...η ευρωπαϊκή ιδέα σε πράξη, ο εκσυγχρονισμός σε μαχητική έκδοση. Απέναντι στην εκτεταμένη μιζέρια της ελληνικής πολιτικής ζωής που απεχθάνεται τη μόρφωση, δυσπιστεί στην ευπρέπεια και καλλιέργει μια επιπλαστή ευαισθησία ήταν ο σταθερός υπερασπιστής του ορθολογισμού, της παιδείας, της γνώσης, της εντιμότητας και του ήθους. Γι' αυτόν η πολιτική δεν περιοριζόταν στη διαμάχη για την εξουσία και τη νομή της, αλλά αφορούσε αξίες, οράματα,

πεποισίσεις για την κοινωνική ζωή. Έδινε σημασία στις άλλες γνώμες, αποστρεφόταν τις εμπάθειες και τους δογματισμούς, πρόσχε τις προσωπικές πλευρές των προβλημάτων, προσπαθούσε να πετυχαίνει συνθέσεις. Αλλά ήταν ταυτόχρονα κριτικός όταν έπρεπε, καυστικός για την ιδιοτέλεια, ειρωνικός για τα μεγάλα λόγια. Πάντα σταθερά προσπλωμένος στις αξίες που πίστευε: στην αντίληψή του για μια κοινωνία που πρέπει να βελτιώνεται συνεχώς το επίπεδό της, στην πεποίθησή του ότι κάθε άτομο έχει ευθύνη απέναντι στους πολίτες και γι' αυτό είναι επιβεβλημένη η ειλικρίνεια στις ανθρώπινες σχέσεις, η εναντίωση στους άκρατους εγωισμούς, η διαμάχη με την ισοπεδωτική μετριότητα».

Αξίες που ήταν και η επιγευσή των βιβλίων του. Επτά πρόλαβε να ολοκληρώσει μέσα σε λίγα χρόνια, και όλα αγαπήθηκαν και διαβάστηκαν πολύ (οι συνολικές πωλήσεις ξεπερνούν τις 800 χι-

λιάδες αντίτυπα). Γιατί η λογοτεχνία δεν ήταν η διαφυγή του («δεν έχω ανάγκη διαφυγής», έλεγε), αλλά μια ακόμη πλευρά ενός ενεργού πολίτη. «Κέρδισα πολλά από τη φιλία μας», είπε χθες ο Κώστας Σημίτης. Όλοι κέρδισαμε πολλά από τη γνωριμία μας με τον Νίκο Θέμελη. Φρόντισε να μοιράσει απλόχερα ιδέες και συναισθήματα.

• Παρόντες χθες στην κηδεία του Νίκου Θέμελη ο πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου με τη σύζυγό του Αντα, οι υπουργοί Ευ. Βενιζέλος, Γ. Ραγκούσης, Γ. Παπακωνσταντίνου, Μιχ. Χρυσόχοϊδης, Αν. Λοβέρδος, Μ. Παπαϊωάννου και πολλοί νυν και πρώην βουλευτές του ΠΑΣΟΚ. Τη Νέα Δημοκρατία εκπροσώπησε ο Δημήτρης Σιούφας και από τη Δημοκρατική Αριστερά ο Σπύρος Λυκούδης και ο Σταύρος Λιβαδάς. Συλλυπητήριο μήνυμα εξέδωσε και η Προεδρία της Δημοκρατίας. «Ο Νίκος Θέμελης υπήρξε παράδειγμα σεμνότητας και πνευματικότητας», αναφέρει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Κάρολος Παπούλιας.